הא חישב באימורין נתפגלו אימורין עצמן: א) ת"ש אפרים הנשרפים ושעירים הנשרפים מועלין בהן משהוקדשו נשחטו הוכשרו ליפסל בטבול יום ובמחוסר כיפורים ובלינה מאי לאו לינת בשר וש"מ מגו דפסלה בלינה א] פסלה בה מחשבה לא לינת אימורים הא מדקתני סיפא כולן ב מועלין בהן על בית הדשן עד שיותך הבשר מכלל דרישא לינת בשר מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא רישא אימורים וסיפא בשר מותיב (רבא) [רבה] ג) ואלו שאין מפגלין ואין מתפגלין צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תיישים והעור והרוטב והקיפה והאלל והמוראה והעצמות והגידין והקרנים והטלפים והשליל והשיליא וחלב המוקדשין וביצי תורין [כולן] לא מפגלין ולא מתפגלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והמעלה מהן בחוץ פטור מאי לאו לא מפגלין הזבח ולא מתפגלין מחמת זבח לא לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת עצמן א"ה הא דקתני סיפא כולן לא מפגלין ולא מתפגלין הא תו למה לי וליטעמיך אין חייבין עליו ב] משום פיגול הא תו למה לי אלא איידי דבעי למיתנא נותר וטמא תנא פיגול הכא נמי איידי דבעי למיתני המעלה מהן בחוץ ג] תנא נמי וכולן לא מפגלין ולא מתפגלין רבא ד] אמר אף אנן נמי תנינא השוחט את המוקדשים לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל והמולק את התורים לאכול ביציהם בחוץ לא פיגל והדר תני חלב המוקדשין וביצי תורים אין חייב עליהן משום פיגול נותר וטמא הא שליל ושיליא חייבים אלא לאו ש"מ כאן מחמת הזבח כאן מחמת עצמן ש"מ: ג) תנן התם ובעלי מומין ר"ע מכשיר בבעלי מומים א"ר חייא בר אבא ד) א"ר יוחנן לא הכשיר ר"ע אלא בדוקין שבעין הואיל וכשירים בעופות והוא שקדם הקדישה ה] את מומה (א"ר חייא בר אבא) ומודה רבי עקיבא בעולת ו] נקבה דכמאן דקדם מומה להקדישה דמי מתיב רבי זירא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימן חייב והיכי משכחת לה בעולת נקבה אי אמרת בשלמא קסבר רבי עקיבא עולת נקבה אם עלתה לא תרד הא מני ר"ע היא אלא אי אמרת אם עלתה תרד הא מני אימא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב והא מהן קתני ואימן דומיא דידהו אלא אימא המעלה מאימוריהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב:

מתני' שחטו על מנת להניח את דמו או אימוריו למחר או להוציאן ז] לחוץ ה) רבי יהודה פוסל ו וחכמים מכשירין ע"מ ליתנן על גבי הכבש שלא כנגד היסוד ח] וליתן את הניתנים למטה למעלן ואת הניתנים

רש"י

אימורין עצמן. יותרת הכבד והכליות אבל לא בשר שאין מתפגל בדבר שהוא גופו [של] זבח אלא דבר המפגל ט] דכיון דלא חשיב אכילה לענין פיגול לא חשיב נמי אכילה לענין איפגולי: **הוכשרו.** נתקנו י] לקבוע פסולין הללו: **בטבול יום ובמחוסר כיפורים.** אם נגעו בהן: יא] **מדפסלה לינה.** פסלה נמי מחשבת לינה: **מאי לאו לינת בשר.** קתני שאם לן נפסל וה"ה למחשבת לינה שפוסלת בבשר והוי נמי דהיכא דחישב אבשר עצמו לא תדוק מינה דהא מחשבה בדבר שדרכו לאכול בעי יב] וברייתא לעיל נמי תניא בהדיא ושוין שאם חישב לאכול פרים לא עשה כלום אפילו לפסול מיהו הא דייקינן מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת הבשר כרבי אלעזר: **לא לינת אימורים.** דקתני יג] דפסלה האימורים נפסלים בלינה קתני ודכוותה פשוט יד] מינה דמחשבת לינת אימורים מפגלת באימורין: **עד שיתיך את הבשר.** גרסינן במס' מעילה [דף ט.] ול"ג משיותך דא"כ הוה ליה דבר שנעשית מצותו ואין מועלין בו ו) אבל עד שיתיך דאכתי אית בהו טו] צורך עבודת גבוה קרי בהו טו] מקדשי ה': **ולא מתפגלין.** לקמיה מפרש ליה: **צמר שבראשי כבשים ושער שבזקן תיישים.** איצטריך לאשמועינן דלא מהניא מחשבה בהו משום דעור הראש קרב עם הראש שאינו בכלל הפשט כדתניא בהשוחט (חולין דף כז.) מנין לרבות הראש שכבר הותז ומהניא ביה מחשבת הקטרה בהנך מיהא לא מהניא מחשבה אם חישב להקטיר למחר דלאו דרכו להקטיר הוא דגבי אם עלו ירדו קא תני להו בפ' המזבח (לקמן דף פה:): **והמוראה.** של עוף: **והאלל.** של בהמה. והעובר ל"ג דהיינו שליל: **וחלב המוקדשין.** חלב שבדדי נקבה: הכי גרסי' לברייתא הכא ובתוספתא כך שנוייה כולן לא מפגלין ולא מתפגלין ואין חייבין עליהן משום פיגול נותר וטמא והמעלה מהן בחוץ פטור ה"ג לגירסא דגמ' מאי לאו לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלין מחמת הזבח לא לא מפגלין את הזבח ולא מתפגלים מחמת עצמן אי הכי הא דקתני סיפא כולן לא מפגלים ולא מתפגלין הא תו למה לי וליטעמיך אין חייבין עליהן משום פיגול תו טז] למה לי אלא איידי דבעי למיתני נותר וטמא תנא פגול ה"נ איידי דבעי למיתני המעלה מהן כו'. אין חייבין עליהן משום פיגול אם חישב בזבח פיגול ואכל מאלו. והמעלה מהן בחוץ פטור דאין ראויין לפתח אהל מועד יז]. [וה"פ] מאי לאו אין מפגלין את הזבח אם זרק ע"מ לאכול או להקטיר מאלו חוץ לזמנו הזבח כשר: **ולא מתפגלין מחמת הזבח.** אם חישב לאכול מבשר הזבח או להקטיר יח] (מחמת) אימורין חוץ לזמנו ולא יט] נתפגלו אלו ליענש באכילתו כ] כרת. ותיובתא דר"א דהכא שליל ומוראה תנן: **מחמת עצמן.** אם זרק ע"מ לאכול לאלו כא] חוץ לזמנו אין מתפגלין שאין מחשבתו מחשבה: **הא תו למה לי.** לאו לאיתויי דאף מחמת זבח אין מתפגלין: **וליטעמיך אין חייבין עליהם משום פיגול.** פעם שלישית למה לי למיתני הא כב] מאי תיתי לאשמועינן לדידך אלא על כרחך משנה (א) לאו דוקא אלא דאגררא דהמעלה מהן בחוץ נסבה: **אף אנן נמי תנינא.** כרבי אלעזר דשליל ושיליא מתפגלין ולא מפגלין: **לא פיגל.** משמע לא את עצמן ולא את הזבח: **הא שליל ושיליא חייבין.** עליהן משום פיגול אלמא מתורת מפגל אפקעינהו כג] מתורת מתפגל לא אפקעינהו: **מחמת זבח.** מתפגלין מחמת מחשבת עצמן לא מתפגלין: **תנן התם.** גבי אם עלו לא ירדו בפרק המזבח: **מכשיר.** אם עלו שלא ירדו: **וכשרין בעופות.** לכתחילה ז) שאין פוסל בהן אלא חסרון אבר כגון יבש גפה נסמית עינה (ויצאת) כד] או נקטעה רגלה משום ח) הקריבהו נא לפחתך כדמפרש כה] בבכורות כו]: **דוקין.** טייל"א בלע"ז לשון או דק (ויקרא כא) כמו הנוטה כדוק (ישעיה מ) [אבל] דוקין שבעין לא פסלי בהו ואע"ג דמום גמור הוא לא נאמרו מומין אלא בבהמה דכתיב תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים (ויקרא כב) מיניה כז] דרשי' (מנחות דף כה.) תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות הואיל כח] וכשרין בעופות לכתחלה בבהמה אם עלו לא ירדו: **והוא שקדם הקדשן את מומן.** אבל קדם מומן את הקדשן לא חלה עליהן קדושת מזבח מעולם אלא קדושת דמים ואין המזבח מקדש פסולין אלא שנראו לו כדמפרש בפ' המזבח ט): **ומודה ר"ע בעולת בהמה נקבה.** שתרד ואע"פ שכשרה בעופות לכתחילה מ"ט דכמאן דקדם מומה להקדישה הוא שאין לך מום בעולה גדול מזה דכל עולה זכר הוא: **המעלה מהן בחוץ.** בברייתא דלעיל תנן כט] לה וקתני בה שליל ומעלה מהן משמע מבשרו ל] פטור דלאו גופיה דזיבחא הוא ולא חזי להקרבה כדתניא בבהמה המקשה (חולין דף עה.) מה יותרת כבד וכליות האמורים באשם מוצא מכלל שליל אף כל מוצא מכלל שליל הא מבשר אימן חייב: **והיכי משכחת לה בעולת נקבה.** דאילו בשלמים המעלה מבשר בחוץ פטור דלא מתקבל בפנים הוא כדתנן בפרק בתרא (לקמן דף קיב:) המעלה מבשר חטאת כו': **הא מני ר"ע היא.** דכיון דבפנים אם עלתה לא תרד מיחייב עלה בחוץ: הכי גרסינן **אימא המעלה מהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב והא מהן קתני ואימן דומיא דידהו: אימא המעלה מאימוריהן בחוץ פטור הא מאימורי אימן חייב.** לא תימא הא מאימן חייב אלא אימא הא אימורי לא] אימן חייב ובשלמים או בחטאת עסקינן שאין נקבות: **והא מהן קתני.** דמשמע מבשרן: **ואימן דומיא דידהו.** לב] ודייקינן מינה הא מאימן חייב ע"כ דומיא דידה לג] דייקינן מן הבשר ע"כ לד] בעולה קאי: **מתני' רבי יהודה פוסל.** אף על פי שאין כאן לא אכילה ולא הקטרה. ובגמרא [דף לו.] מפרש טעמא: **שלא כנגד היסוד.** או על המזבח שלא כנגד היסוד:

גמ'

תוספות

וש"מ מיגו דפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה. תימה לליסני כדמשני לקמן פרק טבול יום (דף קד:) דלמא מחשבה לא פסלה לינה פסלה וי"ל משום דלא בעי למפשט הא דבעי ר' ירמיה פ' טבול יום לינה מהו שתועיל בפרים הנשרפים ועוד י"ל דקסבר הש"ס דאי לינה מועלת מועיל לה] פיגול לענין דאם פיגל באימורים פיגל הבשר לכל הפחות: י) **לאכול שליל או שיליא בחוץ לא פיגל.** הוא הדין למחר: **הא שליל ושליא חייבין אלא ש"מ כאן מחמת זבח כו'.** וא"ת אכתי נותר וטמא קשיא דמשמע הכא (דוקא) לו][דיוקא] דאשליל ושיליא חייבין משום נותר וטמא וברייתא דלעיל קתני ואין חייבין עליהם משום פיגול ונותר וטמא וי"ל דלעולם לז] אין חייבין אשליל ושיליא משום נותר וטמא והאי (דשירייה) [דשיירינהו] משום פיגול: **אלא בדוקין שבעין הואיל וכשרים בעופות.** ט) לאו דוקא דוקין שבעין דה"ה שאר מומין שאינן מחוסרי אבר כדאמר בפרק קמא דקדושין (דף כד:) דוקא יבש גפה לח] ונסמית עינה י) אי נמי שאר מומין פסלי מדרבנן ומה שפי' בקונטרס דמחוסר אבר פסול בעוף משום הקריבהו נא לפחתך בחנם פירש דבהדיא דריש לה בקדושין (ג"ז שם) מדכתיב מן העוף ולא כל העוף:

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פ"ב מהל' מעילה הלכה ד:
לח ג מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ח:

מוסף רש"י

לינת אימורין. דבמידי דהקטרה ודאי פסלה לינה (לקמן קד:) **מועלין בהן על בית הדשן.** פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים הן קדשי קדשים, והואיל דמן קובען לפיגול אם חישב עליהן בשעת שחיטה, וכיון דלית בהו היתר לכהנים מועלין בהן בבית הדשן במקום שריפתן: **עד שיותך הבשר.** עד שיתעכל הבשר שנעשה אפר דהיינו מלותן (מעילה ט.). דכל זמן שלא נעשית מלותן מועלין בהן (לקמן שם) **אלא בדוקין שבעין.** דהוי מום עובר ואינו ניכר (מנחות עט. וע"ש ברש"ש): **דוקין.** טול"א כגון (ישעיה מ) הנוטה כדוק שמים, ולהכי לא ירדו דאין מומן ניכר כל כך, ל"א דוקין שיש לו מום בעפעפים, ולהכי קרי לעפעפים דוק, [דעפעפים] על העין כרקיע, דהכי אמרינן בספרי אגודות העין דומה לעולם קטן, העפעפים [העליון] כנגד הרקיע והתחתון כנגד הארץ והלבן שמקיף את העין כנגד ים אוקיינוס שסובב את העולם והשחור שבו שהוא עגול דומה לגלגל חמה (בכורות טז.): **הואיל וכשרים בעופות.** דכתיב (ויקרא כב) תמים זכר בכבשים, תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות, ומיהו מחוסר אבר לא משום הקריבהו נא לפחתך, וכל מום מגונה: **והוא שקדם הקדישה את מומה.** שחלה עליהן קדושת מזבח קודם, אבל קדם מומן להקדשן לא היו קדשי מזבח מימיהן ואין המזבח מקדשן (לקמן פה:):

ליקוטים

מתני'. שחטו על מנת להניח את דמו כו' ר"י פוסל וחכמים מכשירין. פי' ת"ק סבר דוקא לזרוק דמו ולהקטיר אימוריו למחר או לזרוק דמו ולהקטיר אימוריו בחוץ הוא דהויא מחשבה הפוסלת, כדנפ"ל (לעיל כח:) מהאכל יאכל אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח, אבל מחשבת הינוח למחר או מחשבת הוצאת חוץ לא הויא מחשבה לפסול, ואע"פ שחישב על דבר שאם עשה מעשה נפסל הקרבן בכך, המעשה פוסלת הקרבן אם עשה, אבל אם חישב ולא עשה אינה פוסלת המחשבה, ומש"ה תני בכל הפסיליות הללו שאין המחשבה שלהן פוסלת כי אם מחשבת חוץ לזמנו וחוץ למקומו או מחשבת שלא לשמו גבי פסח וחטאת, ומחשבת ערלים וטמאים אע"ג דפסלה גבי פסח כדתנן בפסחים (סא ע"א) שחטו לערלים ולטמאים פסול, משום דבעי' שיהא הפסח נשחט לשם אוכליו כדנפ"ל מאיש לפי אוכלו תכוסו, אבל בשאר זבחים אינה פוסלת ומשום הכי תני גבי פסח לשבר עצמות הפסח ולוכל ממנו נא, דדוקא מחשבה זו לא פסלא גבי פסח אבל מחשבת ערלים וטמאים פוסלת בו. ור' יהודה פוסל במחשבת הינוח ומחשבת הוצאת חוץ (פסקי רי"ד):

מכאן שייך לעמ' הבא

ובשר זבח תודת שלמיו כו'. יש כאן רבויין הרבה לרבות חטאת ואשם ואיל נזיר וחגיגת י"ד שיהיו נאכלין ליום ולילה. לשון רש"י [ויקרא ז, טו]. ואין זה נכון, שחגיגת י"ד נאכלת לב' ימים ולילה אחד כשאר שלמים. וכן שנינו במסכת פסחים [עא ע"ב] אשר תזבח בערב ביום הראשון בחגיגת י"ד הכתוב מדבר שנאכלת לב' ימים ולילה אחד, שכשהוא אומר ביום הראשון עד בקר הרי בקר שני אמור. ורש"י עצמו כתב זה בסדר ראה אנכי [דברים טז, ד] אבל בכאן סבר הרב כדברי בן תימא דאמר [פסחים ע ע"א] חגיגת י"ד שהיא באה עם הפסח הרי היא כפסח ונאכלת ליום ולילה ואינה נאכלת אלא צלי עד חצות ואינה נאכלת אלא בלילה. אבל לדברי בן תימא אינה באה מריבויין הללו אלא שהיא כפסח לכל דבר ואינה באה אלא מן הצאן וזכר ובן שנה מדכתיב ולא ילין לבקר זבח חג הפסח וגו' כדאיתא התם. אבל כתב הרב זה מברייתא השנויה בת"כ דקתני ובשר זבח תודת שלמיו ביום קרבנו יאכל הרי זה בא ללמד על הנאכלין ליום אחד שיהיו נאכלין ליום אחד, אין לי אלא תודה ומניין לרבות את הלחם ת"ל קרבנו, ומניין לרבות את הולדות ואת התמורות ת"ל ובשר, ומניין לרבות חטאות ואשמות ת"ל זבח, ומנין לרבות שלמי נזיר ושלמים הבאים מחמת הפסח ת"ל שלמיו, זו היא הברייתא הזו, ופירש הרב בשלמים הבאים מחמת הפסח שהיא חגיגת י"ד שהיא באה עם הפסח. וכן מצאתי במסכת פסחים בפ' מי שהיה [דף צו ע"ב] שפי' לשם ב' לשונות בשלמים הבאים מחמת הפסח וכתב ל"א חגיגת ארבעה עשר וזו שמעתי. וסמך הרב בכאן על שמועתו, ואין הדבר כן, אלא שלמים הבאים מחמת הפסח היינו מותר

מסורת הש"ס

א) לקמן קד: מעילה ט., ב) תוספ' פ"ג ה"ה, ג) לקמן פד., ד) לקמן פה: ע"ש, ה) [לעיל כז.], ו) לקמן מו., ז) קידושין כד לקמן קטז. מנחות ו כה. חולין כג. תמורה יד., ח) מלאכי א ח, ט) לקמן פד., י) שייך למשנה לעיל ע"א, כ) [עי' תו' לקמן עז: ד"ה הכא]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה וליטעמיך וכו' משנה שלישית לאו דוקא:

גליון הש"ס

[תוס' ד"ה אלא וכו' לא דוקא דוקין שבעין וכו'. עי' בפירש"י מנחות דף עט ע"א ד"ה בדוקין שבעין וכו']:

לעזי רש"י

טייל"א. תבלול (כתם בעין המכהה את הראייה)

שינויי נוסחאות

א] בה לינה כצ"ל (*ש"מ, וכ"ה בתוס'): ב] צ"ל עליהם (כ"י ב, ג): ג] בכתה"י נוסף פטור: ד] בכתה"י וש"מ אמר רבא: ה] בכתה"י הקדישן את מומן (וכ"ה ברש"י). והתיבות שאח"ז במוסגר ליתא בכתה"י, וכן ליתא לקמן דף פה ע"ב, וגם הש"מ מחקן: ו] בד"ו בעולה נקבה וכן להלן בעולה, עולה: ז] בד"ו רפ"ט להוציאו (וכ"ה בב"ש). וכ"ה גי' תוס' לעיל דף לו ע"א סד"ה שיאכלוהו עיי"ש ועי' דק"ס: ח] בכי"ל ליתן את הניתנים למטה למעלה ואת הניתנים למעלה למטה. וכ"ה במשניות: ט] המפגל אבל פרים עצמן כיון דלא וכו' כצ"ל (ש"מ): י] נתקנו לידי קיבול פסולין (ש"מ, כי"פ): יא] דיבור זה שייך אחר דיבור שאח"ז: יב] בכי"פ בעינן ובברייתא: יג] הא דקתני דפסלה בלינה כצ"ל (צ"ק ודברי נחמיה). ובכתה"י וד"ו רפ"ט וש"ח הגירסא קתני (במקום דקתני) ולפ"ז א"צ להגיה. נ"ל: יד] ס"א דייק מינה (גליון): טו] ביה (שמכ"י): טז] הא תו (כ"י): יז] כאן הס"ד ותיבת [וה"פ] נמחק (בה"ז, ד"ו): יח] להקטיר מאימוריו חוץ כצ"ל (ש"מ, כתה"י): יט] צ"ל לא (צ"ק): כ] על אכילתן כצ"ל (*ב"ש): כא] מאלו חוץ לזמנן (כ"י): כב] הא תנא תרתי לאשמועינן דידך אלא וכו' כצ"ל (שמכ"י וד"ו רפ"ט וש"ח. ועי' צ"ק): כג] בכתה"י אפקינהו: כד] יעב"ץ מוחק תיבת ויצאת. אבל בטה"ק מפרש לה עיי"ש, ועי' תוס' לקמן דף סח ריש ע"ב: כה] בבכורות לא נמצא מפורש זה. ובס' זבחי אפרים הגיה דצ"ל כדמוכח, וקאי אדלעיל, עש"ב: כו] בבכורות, אבל דוקין שבעין כו', כצ"ל (שמכ"י, וכ"ה בכי"פ). ובכי"י נמצא כ"ז בגליון הכ"י: כז] צ"ל ומיניה (בה"ז): כח] צ"ל והואיל (כ"י ב, ג): כט] תנינן (כי"פ): ל] מבשרן (כתה"י): לא] מאימורי (כתה"י וד"ו): לב] צ"ל ודדייקינן (שמכ"י, וכ"ה בכי"פ): לג] צ"ל דידהו (שמכ"י): לד] ועל כרחיך (כ"י): לה] מועיל נמי (ש"מ): לו] צ"ל מהאי דיוקא (ש"מ): לז] גירסת חק נתן דלעולם חייבין אשליל ושיליא משום נותר וטמא והאי דערביה משום פיגול. ועיי"ש בח"נ: לח] גפה נקטעה רגלה נחטטה עינה (ב"ש), ועי' תוס' לקמן סח ריש ע"ב:

שיטה מקובצת

מגו דפסלה בה לינה פסלה בה מחשבה. פי' אם חישב לינה באימורין פסל נמי הבשר, [אבל אם חישב בבשר עצמו לא פסלן] (עצמה) דמחשבה בדבר שדרכו לאכול בעינן (וחישבת) [ומחשבה] באכילת פרים ובשריפתן לאו כלום היא, אלא ש"מ דלענין לינת אימורין קאמר דמפגלין הבשר (מהר"פ): צמר שבראשי כבשים. איצטריך לאשמועינן דלא מהני בה מחשבה ואע"ג דעור הראש קרב עם הראש שאינו בכלל הפשטה אפ"ה לא מהני בה מחשבה משום דלא קרינא ביה בצמר אכילת מזבח לפי שהוא בטל אגב הראש (מהר"פ): תוד"ה וש"מ כו' תימה דלישני כדמשני לקמן כו' ועוד י"ל כו'. ועוד י"ל דלקמן ר"ל דלינה פסלה בבשר ומחשבה לא פסלה כשחשב בבשר עצמו, אבל כשחשב באימורים דין הוא שיועיל לפגל הבשר כיון דשייכא לינה בבשר (תוס' הר"פ ז"ל): ד"ה הא שליל וכו' וי"ל דלעולם אין חייבין אשליל ושליא משום נותר וטמא. והאי דשיירינהו משום (דשייך) פיגול דשייך בהו פיגול משום זבח, וטעמא משום דבנותר איכא מיעוטא הזבח כדפי' לעיל ופיגול וטמא ילפי' מנותר, אבל חישב בזבח בהא לא ילפינן מנותר למעוטי מכרת לאכילת שליל ושליא, ופשיטא דבלאו מיעוטא יש לחלק בין נותר לפיגול מידי דהוי אפרים דאמר לעיל פיגל באימורים כו' (מהר"פ):

מתני' בפנים בחוץ ואת הניתנין בחוץ בפנים שיאכלוהו טמאים שיקריבוהו טמאים (א) שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים לשבר עצמות הפסח לאכול הימנו נא ולערב דמו בדם הפסולים א כשר שאין מחשבה פוסלת אלא בחוץ לזמנו וחוץ למקומו ב והפסח והחטאת שלא לשמן: **גמ'** מ"ט דרבי יהודה אמר רבי אלעזר תרי קראי כתיבי בנותר כתוב אחד אומר [1] לא תותירו ממנו עד בקר וכתוב אחד אומר [2] לא יניח ממנו עד בקר אם אינו ענין להניח [א] תנהו לענין מחשבת הינוח ורבי יהודה האי קרא להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא (ב) [2] ובשר זבח תודת שלמיו ג למדנו לתודה שנאכלת ליום ולילה חליפין ד וולדות ה תמורות מנין ת"ל ובשר ו חטאת ואשם מנין ת"ל זבח ומנין לרבות ז שלמי נזיר (ד) ח ושלמי פסח ת"ל שלמיו לחמי תודה וחלות ורקיקים שבנזיר מנין ת"ל קרבנו כולן קורא אני בהן לא יניח א"כ לימא קרא לא [ב] תותירו מאי לא יניח אם אינו ענין להינוח תנהו ענין למחשבת הינוח התינח להניח להוציא מאי איכא למימר ועוד טעמא דר' יהודה סברא הוא דתניא ט אמר להם רבי יהודה אי אתם מודים שאם הניחו למחר שהוא פסול אף חישב להניחו למחר פסול [ג] אלא טעמא דרבי יהודה סברא הוא וניפלוג נמי ר"י בכולהו בהי ניפלוג בשובר עצמות הפסח ולאכול ממנו נא זיבחא גופיה מי מיפסיל ע"מ שיאכלוהו טמאים ושיקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסיל שיאכלוהו ערלים ושיקריבוהו ערלים זיבחא גופיה מי מיפסיל לישנא אחרינא כל כמיניה לערב (ה) דמן בדם הפסולין י רבי יהודה לטעמיה דאמר אין דם מבטל דם ליתן את הניתנין למעלה למטה למטה למעלה י רבי יהודה לטעמיה דאמר שלא למקומו נמי מקומו קרינא ביה וליפלוג בניתנין בפנים שנתנן בחוץ והניתנין בחוץ שנתנן בפנים קסבר רבי יהודה בעינן ט מקום שיהא משולש בדם בבשר ובאימורין ומי אית ליה לרבי יהודה האי [ד] סברא (ט) והתניא רבי יהודה אומר [3] דבר רע ריבה כאן חטאת ששחטה בדרום וחטאת [ה] שנכנס דמה לפנים פסולה ולית [ו] לרבי יהודה שלישי י והתנן אמר רבי יהודה הכנים בשוגג כשר הא במזיד פסול וקי"ל כ בשכיפר השתא ומה התם [ז] עיילי עיילא אי כיפר אין אי לא כיפר לא הכא דחשיב חשובי לא כל שכן תרי תנאי ואליבא דרבי יהודה וסבר ר' יהודה חטאת ששחטה בדרום

רש"י

גמ' תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה: **חליפין.** מפריש תודתו ואבדה והפריש אחרת תחתיה ונמצאת הראשונה הויא שניה חליפי תודה וקריבה: **וולדות תמורה** [ח]. ולד תודה ותמורת תודה וכולן קריבין כדאמרי' בבכורות (יד:) רק קדשיך אלו התמורות אשר יהיה [ט] לך אלו הוולדות בכולן אני קורא בהן תשא ובאת וגו': **ת"ל ובשר.** דהוה ליה למכתב ותודתו ביומו יאכל הוה ליה קרא יתירא לדרשא: **שלמי נזיר.** איל נזיר הטעון לחם כמותה [י]: **ושלמי פסח.** חגיגת ארבעה עשר. אבל שלמים בעלמא לא מצי לרבויי דהא כתיב בהדיא בהו שני ימים (ו) ביום זבחכם יאכל וממחרת: ה"ג **א"כ לימא קרא לא תותירו.** כדכתיב בכל שאר הנותרים לשון נותר: **ועוד טעמא דר' יהודה ע"כ סברא הוא.** ולא מריבוי דקרא אלא ס"ל דהוציא ומיפסיל בהוצאה ובהינוח מיפסיל נמי במחשבת הוצאה והינוח: **שאם הניח למחר שהוא פסול.** (מ) דדם נפסל בשקיעת חמה: **ונפלוג נמי ר' יהודה בכולהו.** הואיל וטעמא מהאי סברא הוא נפלוג בכולהו הנך דמתני' דקתני כשר. ומשנינן בהי מינייהו נפלוג: **מי קא מיפסיל.** אם היה שובר את העצמות או אוכל נא: **שיקריבוהו טמאים מי קמיפסיל.** והאי [יא] יקריבוהו באימורין קאמר דומיא דיאכלוהו [יב] בבשר וכן אם יאכלו טמאים או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי פסיל הקרבן למפרע מלרצות: ה"ג **לישנא אחרינא כל כמיניה.** מי ישמע לו להקריבו בפסול הכהנים טמאים לא ישמעו לו וכן הערלים להקריב למזבח בעבירה או לאכול קדש בעבירה הלכך אין מחשבתו מחשבה בדבר התלוי באחרים: **לערב** (ג) **דמן בדם כו'.** כולי האי משינויא כלומר ואי איפליג בלערב דמה כו' אין דם מבטל דם וכיון דעירוב לא פסיל מחשבת עירוב [נמי] לא פסיל: **ליתן את הניתנין כו'.** (ג) ליפלוג [יג] במחשבה שלא במקומו: **ר' יהודה לטעמיה דאמר.** אפילו יהביה חוץ למקומו לא מיפסיל זיבחא מלרצות דשלא במקומו כמקומו דמי בפ"ב [לעיל כו:] דאוקימנא מתניתין [יד] דחישב ליתן את הניתנין למטה למעלה כו' דס"ל לתנא דשלא במקומו כמקומו דמי דמסקנא [טו] מידי דהוה אמחשבת הינוח ואליבא דר' יהודה: (ד) **ולפלוג בליתן את הניתנין בפנים בחוץ** [טז]. והניתנין בחוץ שחשב ליתן בפנים קא מקשי דהתם ודאי אי הוה יהיב חטאת החיצונה בפנים מיפסלא דכתיב וכל חטאת אשר יובא וגו' (ויקרא ו): **קסבר רבי יהודה.** מחשבה ליתן את הניתנין בחוץ בפנים לא פסלא דגבי מחשבת חוץ לזמנו [יח] כתוב שלישי ודרשינן (י) שיהא אותו חוץ משולש בדם ובשר ואימורין דהיינו חוץ לעזרה ממש שבשעת היתר הבמות נשתלש בכל אלה [יט] הלכך גזירת הכתוב דפסול חוץ למקומו אבל להכניסו לפנים לאו מחשבה היא: **דבר רע.** לא תזבח לה' אלהיך שור ושה אשר יהיה בו מום וגו' ריבה כאן אזהרה שלא ישחוט החטאת בדרום: **וחטאת שנכנס דמה לפנים כו'.** כלומר לא תזבחנו ע"מ להכניס דמה לפנים ולאו בהכנסה ממש קמזהר ליה אלא במחשבת הכנסה דהא בזביחה קאי וקא קרי ליה דבר רע אלמא [כ] מיפסיל: **הכניס בשוגג כשר.** בפרק כל הזבחים שנתערבו (פ) וקיימא לן התם בגמרא בשילהי פירקין [פג.] דהא דדייקינן הא מזיד פסול בשכיפר בשנתן ממנו על מזבח הפנימי הוא דקפסיל רבי יהודה ולא מיפסל בהכנסה [כא]: **והשתא ומה כו'.** דאיכא למשמע מיניה דכל שכן דמחשבת הכנסה לא פסיל:

תוספות

תרי קראי כתיבי בנותר. חד בפסח וחד בתודה ותימה דדריש בפסח אינו [כב] דמפסח היכי ילפי' שאר נותר: **שלמי פסח.** פירשתי בפ"ק סמוך [כג] לתחילתו (לעיל ט.) (ע): **שיאכלוהו טמאים ויקריבוהו טמאים זיבחא גופיה מי מיפסיל.** פי' בקונט' דהאי יקריבוהו באימורין קאמר ולא בדם דומיא דיאכלוהו [כד] בבשר דאם אכלו טמאין או ערלים זבח שנזרק דמו כהלכתו מי מפסיל קרבן מלרצות וא"ת חישב להניח אימורים למחר או [כה] בחוץ אמאי פסול הלא אם הניח אימורים עד למחר או [כו] בחוץ כיון שנזרק דמו כהלכתו לא נפסל קרבן מלרצות וי"ל דלא דמי דלהניח אימורין למחר אי עביד במחשבתו [כז] מיפסיל כוליה קרבן בקדשים הנאכלים ליום ולילה דכיון דהוו אימורין בעין (פ) כל כמה דלא מיקטרי לא משתרי בשר באכילה וכי מטי למחר מפסיל בשר משום נותר אבל שיקריבוהו טמאים לא מיפסיל בשר חדא דהקריבוהו טמאין אם עלו לא ירדו ועוד נטמאו אימורים או אבדו משתרי בשר באכילה כיון דנזרק הדם כהלכתו (ל) [כח] אכתי קשה מלהוציאו לחוץ אי קאי אאימורין אמאי פסיל ר' יהודה הלא אם עשה כן לא נמנע הדם בכך מלרצות וגם בשר מישתרי באכילה דכיון שהוציא אימורים בחוץ הוה ליה כנטמאו אימורים או אבדו והבשר שרי לאכול (ס) ואי לא קאי להוציאו רק אדם אתי שפיר הכי [כט]: **קסבר ר' יהודה בעינן מקום שיהא משולש בדם ובבשר ובאימורין.** תימה למאי דלא ידע טעמא דמקום משולש תיקשי ליה לרבנן אמאי לא חשיב [הניתנין בחוץ בפנים] חוץ למקומו דמהאי טעמא ממעטינן ליה בפירקין דלעיל (ק) ולקמן בפ' התערובות (דף פב:) וי"ל דס"ד דרבי יהודה הוא דלא בעי [ל] משום דמסקינן טעמא מסברא: **ומי אית ליה לרבי יהודה כו'.** צריך ליישב סוגיא זו לכל הלשונות שפי' בפירקין לעיל (דף כט.) מקום משולש: **וחטאת שנכנס דמה לפנים פסולה.** פי' בקונטרס שלא תזבחנה ע"מ להכניס דמה לפנים ולא בהכנסה ממש קמזהר ליה אלא במחשבת הכנסה דהא בזביחה קאי וקא קרי ליה דבר רע אלמא מיפסיל ועוד יש לפרש דדבר רע משמע ליה [לא] ע"י דבור דהיינו מחשבה ולאו הכנסה ממש: **וקי"ל בשכיפר.** וא"ת למ"ד (ר) שלא במקומו לאו כמקומו דמי אמאי פסיל רחמנא טפי בחטאות משאר קרבנות [לב] וי"ל דבשאר דמים כשנתן ממנו על הפרכת ובין הבדים איכא למימר דיאספנו ואם [לג] יש עוד דם יזרוק במקומו וכשר ובחטאת אין תקנה לדם הנשאר (ש) א"נ תנא דסבר לאו כמקומו דמי יסבור בחטאת דפסול אף בלא כיפר. ברו"ך: **הכא דחשובי חשיב לא כל שכן.** תימה א"כ בטלה תורת פיגול דזרק מקצת דם בחוץ או אוכל כזית בחוץ לא מיפסיל ומחשב מחשבה [לד] פוסל הכי נמי נהי דמכניס בלא מכפר לא מיפסיל מחשב להכניס [לה] ולכפר פוסל וי"ל דבר רע משמע דבר שהוא רע במקום אחר דהוא [לו] בכיפר זה אסרתי במחשבה בשעת זביחה הכא [לז] דחישב לא כל שכן דכשר דאפילו חישב ליתן בפנים על מזבח הזהב על מנת להתכפר כשר כיון דבמחשבה לא שייכא כפרה כלל אבל נתינה ממש ראויה לכפר בשום מקום:

יהא

עין משפט נר מצוה

לט א מיי' פי"ג מהל' פסה"מ הלכה ח:
מ ב מיי' פט"ו שם הל"א:
מא ג מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הלכה ו:
מב ד מיי' פ"ד מהל' תמורה הלכה א:
מג ה מיי' שם הלכה א:
מד ו מיי' פי"ח מהל' מעה"ק הלכה ו:

תורה אור השלם

1. וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר וְהַנֹּתָר מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר בָּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ: שמות יב, י
2. וּבְשַׂר זֶבַח תּוֹדַת שְׁלָמָיו בְּיוֹם קָרְבָּנוֹ יֵאָכֵל לֹא יַנִּיחַ מִמֶּנּוּ עַד בֹּקֶר: ויקרא ז, טו
3. לֹא תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים יז, א

מוסף רש"י

ליקוטים

שיטה מקובצת

הגהות הב"ח

גליון הש"ס

שינויי נוסחאות

יהא חייב א] והתניא רבי יהודה אומר יכול חטאת ששחטה בדרום יהא חייב ת"ל [1]לא תזבח לה' אלהיך שור ושה וגו' כל דבר רע על דבר רע אתה מחייבו ואי אתה מחייבו על חטאת ששחטה בדרום תרי תנאי אליבא דרבי יהודה אמר רבי ב] אבא ומודה רבי יהודה שחוזר וקובעו לפיגול אמר רבא תדע דפיגול לפני זריקה לא כלום הוא ואתיא זריקה וקבעה לה בפיגול ולא היא התם ג] הוא חדא מחשבה היא הכא תרי מחשבות איתיביה רב הונא לרבי אבא ד] (א) ה] ליתן את הניתנין למעלה למטה למעלה לאלתר כשר חזר וחישב חוץ למקומו פסול ואין בו כרת חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת למחר פסול חזר וחישב בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת תיובתא דרבי אבא תיובתא אמר רב חסדא אמר רבינא בר סילא ו] א חישב שיאכלוהו טמאים למחר ז] חייב אמר רבא תדע דבשר לפני זריקה לא חזי וכי מחשב ביה מיפסיל ח] ולא היא התם זריק ומיחזי הכא לא מיחזי כלל אמר רב חסדא ג מרגלא בפומיה דרב דימי בר חיננא ב בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו חייבין עליהן משום טומאה אמר רבא תדע ד דתניא [2]אשר לה' ג לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה אלמא אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה הכא נמי אע"ג דלאו בני אכילה נינהו חייבין עליהן משום טומאה ולא היא התם אימורי קדשים קלים חזו לגבוה לאפוקי בשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט (א) ט] (לישנא אחרינא הא אימורין לא חזו ולא היא הנך חזו למילתייהו והני לא חזו כלל):

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים ד כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן י] במתנה אחת כיפר ובחטאת שתי מתנות ובית הלל אומרים ה אף חטאת שנתנה מתנה אחת כיפר ו לפיכך אם נתן את הראשונה כתיקנה ואת השניה חוץ לזמנה כיפר ואם נתן את הראשונה חוץ לזמנה ואת השניה חוץ למקומה פיגול וחייבין עליו כרת ז כל הניתנין על המזבח הפנימי שאם יא] חיסר אחת מן המתנות כאילו יב] לא כיפר לפיכך ח נתן כולן כתיקנן ואחת שלא כתיקנה פסולה יג] ואין בו כרת:

גמ' תנו רבנן ט מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר תלמוד לומר [3]ודם זבחיך ישפך והאי להכי הוא דאתא האי מיבעי ליה לכדתניא

שיאכלוהו טמאים. לא דמי לאכילת כלבים ט) דבטמאים מיפסיל קודם אכילה משעת נגיעה ואפי' תחב לו חבירו מ"מ בהך כו] (מחשבה אכילת) דבר אחר גורם לו שבלא אכילה יכול לפוסלו בנגיעה: **בשר פסח שלא הוצלה.** הא דתניא בהקומץ רבה (מנחות דף כה:) דשאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה היינו בדבר שצריך היתר מזבח כגון בשר שנטמא לפני זריקה ולא דמי לבשר פסח שלא הוצלה ולחמי תודה שלא הורמו כז] וצריך לדקדק דהכא דרשינן אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה והתם מוקמינן ליה לרבות לן ויוצא:

הדרן עלך כל הפסולין

מנין לניתנין על מזבח החיצון שנתנן מתנה אחת כיפר כו'. לכאורה אתיא כבית שמאי דבית הלל כיון דמכשרי בחטאת לקמן כח] וכפר אע"פ שלא נתן אלא אחד לא צריך קרא לשאר קרבנות וכן משמע בסוף שמעתין דקאמר וכל הנך תנאי דמפקי ליה להאי ודם זבחיך ישפך לדרשא אחרינא כל הניתנין על מזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר מנא להו סברי לה כבית הלל דאמרי אף חטאת שנתנה במתנה אחת כיפר וילפי כולהו מחטאת ונראה דאתיא אפי' כב"ה וקסבר האי תנא דלא ילפינן מחטאת משום דשתי מתנות שהן ארבע דשאר קרבנות ילפי' בפ' איזהו מקומן (לקמן דף נג:) מדכתיב סביב והוה אמינא שתים כט] עשאן הכתוב כמתנה אחת ולא כיפר אי נמי משום דטובא סביב כתיבי ושנה לעכב ולקמן נמי אמרי' ל] וכפר וכפר וכפר מפני הדין כו' מה דמים האמורים למטה שנתנן מתנה אחת כיפר אף דמים שלמעלה

יהא חייב. מלקות: **דבר רע.** מום בגלוי שהוא מגונה קרי דבר רע בבכורות בפרק על אלו מומין (דף לז.): **ומודה רבי יהודה.** בחישב על מנת להניח יד] (ב) שחוזר וקובעו לפיגול אם חזר וחישב בעבודה שניה על מנת לאכול חוץ לזמנו ולא אמרי' כבר נפסל במחשבת היניח: **אמר רבא תדע.** דמחשבת היניח לרבי יהודה לאו כמחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו היא לאפוקי מידי פיגול דהא פיגול דשוחט על מנת לזרוק את דמו למחר לפני זריקה לאו כלום היא ואין המחשבה מועלת עד שיזרק הדם היום דבעינן קרב טו] כל מתיריו ו) ומיהו מחשבה קמייתא מחשבת היניח הוי וכי זריק ליה אתיא זריקה וקבעי טז] ליה (ג) ולא אמרי' הואיל ומעיקרא פיגול יז] לא חיילא איפסיל ליה במחשבת היניח וכי זריק ליה או בפיגול או בשתיקה לא ליחול פיגול: **התם חד מחשבה.** דלא שינה מחשבתו יח] הראשונה והיא היתה לשם פיגול: **תרי מחשבות.** והאחד יט] שם פסול לה ולא שם פיגול: **כשר.** כדאמרינן במתני' לדברי הכל: **למחר פסול.** חישב ליתן למחר את הניתנין למטה למעלן ואוקי בפרק שני ז) משום מחשבת היניח כרבי יהודה ולא משום מחשבת נתינת מחר דא"כ פיגול מיבעיא ליה כ] אלמא לא הוי פיגול דזריקה דלא כשר באכילה לא אתיא לידי פיגול וקתני חזר וחישב בו אלמא לא מיקבע תו פיגול: **חישב שיאכלוהו טמאים למחר פיגול.** ולא אמרינן לאו מחשבה היא דאכילת טמאים לא חזיא והוי כמחשב מחשבת פסול: **תדע.** דמחשבת כא] אכילת פסול לא מפקא מידי פגול בר מחשבת כב] חוץ למקומו (ולזמנו) דהא בשר לפני זריקה לא חזי לאכילה וכי מחשב ביה בשחיטה ע"מ לאוכלה למחר מפגיל כג] דהשתא אכילה פסולה היא בלא שום פיגול: **התם זריק ומיחזי.** ואשתכח דלמחר אי לאו משום פיגול הוה חזיא לאכילה: **שלא הורמה** כד]. ד' חלות הנתרמות לכהן מארבעה מינין שבה דכתיב והקריב ממנו אחד מכל קרבן תרומה וגו' (ויקרא ז): **משום טומאה.** אם אכלן בטומאת הגוף. ואע"ג דקי"ל (ח) שאין ניתר לטהורים אין חייבין עליו משום טומאה האי כיון דאיזרק דם ניתר לטהורין קרינן ביה ואע"ג דאין פסח נאכל אלא צלי וחלות התודה עד שיורמו: ה"ג **אשר לה' לרבות אימורי קדשים קלים לטומאה.** והנפש אשר תאכל מבשר זבח השלמים אשר לה': **לטומאה.** להתחייב כרת האוכלן בטומאת הגוף דאשר לה' יתירא הוא למידרש ביה דבר שהוא עולה לגבוה:

הדרן עלך כל הפסולין

בית שמאי אומרים. מתנה אחת. זריקה אחת כיפר אע"פ שרובן טעונים שתי מתנות שהן ארבע: **ובחטאת שתי מתנות.** מתנות אצבע ממש. ובגמרא [לז:] יליף טעמא: **לפיכך.** חטאת וכל הזבחים לבית הלל ולבית שמאי שאר זבחים חוץ מחטאת: **נתן את הראשונה כתקנה.** בשתיקה ואת השניה במחשבת אכילת בשר חוץ לזמנו כיפר וכשר הקרבן שכבר ניתר הקרבן ליקרב על ידי מתנה ראשונה ואין השניה מתרת את הבשר לפיכך אינה מפגלת: **פיגול וחייבין עליו כרת.** שאין מחשבת חוץ למקומו דשניה מוציאתו מידי פיגול שכבר הוקבע בראשונה שכבר קרבו כל מתיריו: **שחיסר אחת מכל המתנות לא כיפר.** כדיליף בברייתא בגמרא [לקמן לט.]: **לפיכך.** הואיל וכולן מתירות אין זו מתרת בלא זו ואין זו מפגלת בלא זו ואם נתן כולן כתקנן בשתיקה ואחת שלא כתקנה כגון שנתנה במחשבת חוץ למקומו או חוץ לזמנו פסול שלא ניתר בראשונות ואין בו כרת שאין האחרונה מפגלתו דקסבר אין מפגלין בחצי מתיר: **גמ' ישפך.** שפיכה אחת משמע דלא כה] כתיב סביב דילפינן מיניה שתי מתנות שהן ארבע בפרק איזהו מקומן [לקמן נג:]:

מנין

שיטה מקובצת

אמר רבא תדע כו'. תימה דא"כ אפי' במחשבת חוץ למקומו ושלא לשמו דפסח וחטאת לא תוציא מפיגול מטעמיה דרבא, ואי משום דגלי קרא לא יערב בו מחשבות אחרות א"כ אפי' מחשבת היניח נמי, וי"ל דהא דקאמר הכא שהוקבעו לפיגול לא קאי לכולהו מחשבות דלעיל במתני' אלא אלהניח דמו למחר כיון שחזר וחשב לזרקו למחר אין זה עירוב מחשבות אלא עירוב מחשבתו ראשונה דלהניח ולזרוק דמו קאמר וקצת קשה דמשמע דקאי אכוליה מתני' גם אלהוציאו [לחוץ או להניחו] למחר (בחוץ) כמו שהזכיר בקונטרס, לכך נראה למהר"פ דהא דגלי דעירוב מחשבות מוציא מידי פיגול היינו דוקא במחשבות הכתובות בפסוק דהיינו חוץ למקומו או שלא לשמו אבל מחשבת היניח דמיפסלא מסברא לא. וא"ת א"כ אמאי איצטריך להאי תדע דקאמר רבא וי"ל שלא תלמוד אותו פסול ממחשבת היניח משאר עבודות דכתיב בקראי ועוד שלא תאמר כהרצאת כשר:

עין משפט נר מצוה

מז א מיי' פי"ד מהל' פסה"מ הלכה ט:
מח ב מיי' פי"ח שם הלכה יט:
מט ג מיי' שם הלכה יח:
א ד ה מיי' פ"ב שם הלכה א:
ב ו מיי' פי"ז שם הלכה א:
ג ז מיי' פ"ב שם הלכה ג:
ד ח מיי' פי"ז שם הלכה א:

הגהות הב"ח

(א) גמ' לישנא אחרינא ולא היא הני אימורים חזו למילתייהו הני לא חזו כלל כצ"ל: (ב) רש"י ד"ה ומודה וכו' על מנת להניח את דמו או אבריו שחוזר וקובעו: (ג) ד"ה אמר רבא וכו' וקבעי ליה בפיגול ולא:

מוסף רש"י

ליתן את הניתנין למעלה כו'. חישב כהן כשר ליתן את הניתנין כו' ששחט או קיבל הוליך על מנת לזרוק הזריקה שלא במקומו: **לאלתר כשר.** אם חישב על מנת לזרוק שלא במקומו היום כשר, דאי נמי זריקה פסולה היא ונמצא שעבד שאר העבודות על מנת לזרוק את הדם בפסול, כשר הוא בזריקה הוגנת במקומו, כדאמרינן במשנה אין המחשבה פוסלת אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו ופסח וחטאת שלא לשמן: **חזר וחישב.** בעבודה שניה על מנת לאוכלו חוץ למקומו: **פסול ואין בו כרת.** ואין חייבין כרת על אכילתו (לעיל כו:) **חוץ לזמנו פיגול וחייבין עליו כרת.** שהרי קרבו מתיריו, דהכי תנן במתניתין (כט:) חוץ למקומו פסול חוץ לזמנו פיגול שהרי קרבו מתיריו מהן בפיגול מהן בשתיקה ואין כאן פסול מחשבה אחרת להוציאו מיד פיגול: **למחר פסול.** אבל אם אותה מחשבה שחישב בעבודה ראשונה ליתן את הניתנין למטה למעלה חישב לזרוק אותה זריקה למחר, פסול כדמוקמינן מידי דהוי אמחשבת היניח, שהרי שחט על מנת להניח דמו למחר פסול ור' יהודה היא דפסיל ליה: **חזר וחישב.** בעבודה שניה בין חוץ לזמנו בין חוץ למקומו פסול ואין בו כרת, דהא איפסיל ליה במחשבה קמייתא ותו לא חייל עליה פיגול, דלא קרבו כל מתיריו (שם כז.) **מרגלא בפומיה.** סדור היה הדבר הזה בפיו, ולא ששנאה במשנה וברייתא אלא כך קיבלה שמועה מרבו (סנהדרין נ: עי"ש). או: דבר זה רגיל בפיו (ברכות יז.) **אשר לה'.** קרא יתירא הוא, דהוי ליה למכתב מזבח השלמים וטומאתו עליו, וכתיב אשר לה', לרבות אף בשר הקרב לה' שאם אכלו בטומאה ענוש כרת: **לרבות אימורי כו'.** שאם נטמאו ואכלן טהור, שיעבור עליהן משום ג' לאוין, לאו דזרות שאף הכהן זר אצלן, ולאו דטומאת הגוף, ואדלעיל קאי והכי קאמר לא יאכל והבשר נמי שנטמא לא יאכל (פסחים כד:) **כל הניתנין על מזבח החיצון.** עולה ושלמים ואשם, הטעונין שתי מתנות שהן ארבע (סנהדרין ד.):

ליקוטים

קרנת קרנת קרנות. **שאלה:** אם נפסל ספר תורה בחסרות ויתרות שיהיה כנגד המסורה, שאני אומר אין ספרי המסורה מעולין מספרי התלמוד שאמר פלגשם כתיב וכן ואשמם כתיב וכן כלת כתיב וכן קרנת כתיב, ובספרים שלנו פלגשים ביו"ד ואשימם ביו"ד כלות בוי"ו קרנות בוי"ו, הפך מזה שאמרו חכמים, ואין אנו חוששין לספרי התלמוד לתקן הספרים לשנותם. שכך אני מקובל ממך. ואיך נחוש לספרי המסורה חדשים מקרוב באו כו'. אמנם אני איני תמה על פסוקי דרשות של הגדה כדאמרן, אבל קרנת קרנת חושש אני להם כיון שב"ש וב"ה מודים להם, ולא נחלקו אלא ביש אם למקרא או יש אם למסורת, ושניהם עושין דין ע"פ החסר והיתר. ודעתי היה לתקנם אלא שאני ירא בדבר, ואשמר לי עד יבא דברך ויורנו כו' הודיעני דעתך בזה. תשובה. מדעתי שכן האמת שאין מוסיפין וגורעין בכל מקום ומקום בספרים ע"פ המסורת וע"פ מדרשי אגדה, לפי שנחלקו במקומות בארצות ע"פ חכמיהם הבקיאים בחסרות ויתרות כו'. ומ"מ בכל מה שבא בתלמוד דרך עיקר דין כקרנת קרנת וכבסכת לטוטפת כו' בזה ודאי מתקנין המיעוט. וכן בכל מקום ומקום אפילו בחסרות ויתרות מתקנין המיעוט ע"פ הרוב, דמקרא מלא דבר הכתוב אחרי רבים להטות (תש' רשב"א המיוחסות לרמב"ן סי' רל"ב. בקיצור):

מסורת הש"ס

א) לעיל כו:, ב) [ע' פרש"י סנהדרין נ: ד"ה מרגלא], ג) פסחים כד: [לז.] כריתות כג:, ד) פסחים פט. סנהדרין ד., ה) [מנחות מד:] ספרי ראה עח, לקמן נב:, ו) לעיל כח:, ז) לעיל כז:, ח) [פסחים לה: מנחות כה:], ט) [לעיל לה.]

תורה אור השלם

1. לֹא תִזְבַּח לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ שׁוֹר וָשֶׂה אֲשֶׁר יִהְיֶה בוֹ מוּם כֹּל דָּבָר רָע כִּי תוֹעֲבַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הוּא: דברים יז, א
2. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַיהוָה וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז, כ
3. וְעָשִׂיתָ עֹלֹתֶיךָ הַבָּשָׂר וְהַדָּם עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְדַם זְבָחֶיךָ יִשָּׁפֵךְ עַל מִזְבַּח יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְהַבָּשָׂר תֹּאכֵל: דברים יב, כז

שינויי נוסחאות

א] בש"מ מוחק תיבות יהא חייב, וגורס פסולה ובכתה"י שבידינו ובדק"ס לא נמצא גי' זו: ב] בש"מ רבא במקום רבי אבא בכל הסוגיא (ובסמוך ליתא תיבות אמר רבא בכתה"י). ועי' דק"ס: ג] תיבת הוא ליתא בכתה"י ובד"ו ג' הא, וע"ע ילקו"מ בשם יעב"ץ: ד] גי' ש"מ לרבא, (כדלעיל אות ב'). וע"ע מתום' בכורות יד ע"א דרבא לא ראה את רב הונא עיי"ש (דק"ס). ובכי"ל הגיר' איתיביה רב אחא בר הונא לרבא: ה] לעיל כ"ו ע"ב איתא חישב ליתן וכו' (הגרי"ב): ו] צ"ל שילא (*יעב"ץ): ז] נ"א למחר פיגול אמר (כי"ר וק' וכ"ה ברש"י. דק"ס): ח] צ"ל מיפגיל (רא"ט, וכ"מ ברש"י): ט] ס"א נמחק מכאן ועד סוף הפרק (ש"מ וגליון): י] שנתנן מתנה (*ש"מ): יא] נ"א אם חיסר (כי"מ וד' א'). נ"א שחיסר (כי"צ, רש"י, ש"מ). ועי' קול הרמ"ז ויד דוד מש"כ ליישב הנוסח שלפנינו: יב] כאילו נמחק (*ש"מ וכ"ה ברש"י): יג] צ"ל פסול (*ש"מ): יד] להניחו למחר או להוציאו לחוץ שחוזר וכו' (כי"י, וכעי"ז בש"מ): טו] קרבו (ש"מ): טז] וקבעא (ש"מ): יז] תיבות פיגול לא חיילא נמחק (צ"ק, ק"נ): יח] ממחשבתו הראשונה והיא היתה לשון פיגול (כי"פ): יט] והאחת (כי"פ): כ] ליה אלא לא הוי פיגול דזריקה דלא שריא בשר באכילה לא מייתי לידי פיגול וקתני חזר וחישב כו' אלמא לא מיקבע תו בפיגול כצ"ל (שמכ"י, וכ"ה בכי"פ): כא] דמחשבת אכילה פסולה (כי"פ): כב] צ"ל ממחשבת (*ש"מ): כג] מיפגיל ואע"ג דהשתא (ש"מ וכתה"י): כד] הורמו (ד"ו רפ"ט וש"ח): כה] צ"ל מדלא (*ש"מ וצ"ק): כו] צ"ל בהך מחשבת אכילה (ש"מ, הגרי"ב). וגירסת רא"ט בהך מחשבת אכילת טמאים איסור דבר אחר וכו': כז] כאן הס"ד ומה"ד אשר לה', וצריך לדקדק וכו' כצ"ל (רא"ט): כח] תיבות לקמן וכפר נמחקות, וצ"ל כיון דמכשרי בחטאת ומכפר אע"פ כו', ובס"א מתיבת לקמן עד תיבת אחד ליתא. וגי' צ"ק כיון דמכשרי אף בחטאת ויליף לקמן מוכפר אע"פ כו': כט] שתים נמחק. וצ"ל שעשאן הכתוב (צ"ק): ל] אמרי לב"ה (ש"מ):

א) ע׳ ספרי ראה עה, ג) פסחים פט. ע׳ ירוש׳ פסחים פ״ה ה״ו, ג) [פסחים קכא.], ד) ת״כ ויקרא נדבה פ״ב ה״ה, ה) לקמן נו: פסחים סד: עיין ספרי קרח קיח, ראה עה, ו) ע׳ לקמן סב:, ז) פסחים סט:, ח) פ״ו ה״ח, ט) סוף פ״י, י) [וע״ע תו׳ סנהדרין דף ד. ד״ה פבל כלן], כ) ויקרא ד, ל, ל) קרח קיח.

הגהות הב"ח

(א) גמ׳ אלא לרבי יוסי הגלילי דמוקי: (ב) רש״י ד״ה סבר וכו׳ מאת דמם:

שינויי נוסחאות

א] ימצה מה ת״ל בדם לפי כו׳ (כתה״י ודפו״י), ותיבות שאין ת״ל בדם נשמטו מלהלן בסמוך: ב] ל״ל שיצא. וכן כרש״י (ש״מ): ג] בכתה״י ואכתי: ד] שטעונין (ש״מ): ה] ל״ל לכל (שמ״כ). והפסק הנקודה ל״ל אחר תיבת הדמים: ו] ל״ל ואם בירך על הזבח כו׳ והד״א עם שלפניו (שמכ״י): ז] ל״ל שנתנן (ש״מ והגר״ב): ח] דמם תזרוק (ש״מ): ט] ל״ל ליה (ש״מ): י] ל״ל דכיון (ש״מ): יא] ל״ל ואשור (ש״מ): יב] ל״ל והיינו (גליון): כ״ה היינו דקאי נמי לשון רבים. וכר״פ דקאמ׳ במקום דקאי: יג] ל״ל דבכור (ש״מ): יד] אמינו בכורות דקרא קאי כל״ל (ש״מ)...

מנין. שכל [ה] הדמים של כל הקרבנות שטעונים מתן דם ליסוד אם נשאר מן הדם בכלי לאחר שזרק שתי מתנותיו שצריך לשופכו ליסוד ואע״פ שלא נאמר שפיכת שיריים אלא בחטאת: **והנשאר בדם וגו׳.** בחטאת העוף כתיב והנשאר ימצה הוה ליה למכתב: **ומה תלמוד לומר בדם כו׳ אלא על הניתנין מתן ארבע.** היינו חטאת שטעונה ארבע מתנות על ארבע קרנות ובחטאת כתיבי שירים לשפיכה: **לימד על כל הדמים.** שנשאר בהן כלום לאחר עיקר זריקתן שישפך הנשאר ליסוד: **מנין לניתנין בזריקה.** כל הדמים שכתב בהן זריקה כגון עולה ושלמים ואשם דכתיב בהו וזרקו ובכור דכתיב ביה ואת דמם תזרוק (במדבר יח) וכל זריקה מרחוק משמע שזורק מן הכלי למזבח למרחוק ט): **שפיכה.** עומד אצל היסוד ושופך: **ודם זבחיך ישפך.** כל זבחים במשמע: **בירך ברכת הפסח פטר את של זבח.** ז) חגיגת ארבעה עשר שבאה עם הפסח כשהחבורה מרובה ושנינו בתוספתא דפסחים ח) על הפסח הוא אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הפסח ועל הזבח הוא אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול את הזבח ואם בירך על הפסח פטר את הזבח: ו] **על הזבח לא פטר את הפסח.** וקס״ד ובפסחים נמי הכי מפרש דקסבר רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כדאמר לעיל מנין לניתנין בזריקה הניתנין ז] בשפיכה ילא הלכך מתן דם שלמים שכתב בה זריקה בכלל מתן דם פסח שכתב בה שפיכה כדאמרינן לקמן וכי בירך על הפסח פטר את הזבח שהזבח בכלל פסח אבל בירך על הזבח לא פטר את הפסח שלא מצינו לניתנין בשפיכה שכשרין בזריקה הלכך אין פסח בכלל שלמים: **ר׳ עקיבא אומר אין זו פוטרת את זו.** דלית ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה ילא דהא דפסח בשפיכה מודם זבחיך ישפך נפקא לן לקמן ותרתי לא דרשת מיניה ולקמן פריך לרבי ישמעאל היכי דרשת ליה להכי ולהכי ותנא דברייתא קמייתא סבר לה כרבי עקיבא בהא דאין זריקה בכלל שפיכה אבל בפסח בשפיכה לא סבירא ליה כוותיה דהא לא מייתר ליה קרא דמידעיא ליה לכל הניתנין במזבח החיצון שנתנן במתנה אחת שכיפר והכי אמרינן בשמעתין: **סבר לה כרבי יוסי הגלילי.** דאמר פסח בזריקה ונפקא ליה (ב) מואת דמם (ט) דלא כתיב דמו דליקו אבכור לחודיה: **ור׳ ישמעאל האי קרא.** ודם זבחיך ישפך: **מפיק ליה להכי ולהכי.** בתמיה דריש ליה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה דעל כרחך כר״ע לא אתיא דהא כן אמאי אין פסח פוטר את הזבח הואיל ושלמים בכלל פסח ואי נמי סבירא ליה לר׳ עקיבא פסח בזריקה כר׳ יוסי הגלילי כל שכן דשניהם פוטרין זה את זה, וקדריש להו מו לפסח דבשפיכה: **תרי תנאי אליבא דר׳ ישמעאל.** דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג רבי ישמעאל אדר׳ עקיבא אלא היכא ד] דכיון] דפסח בשפיכה מהאי קרא יליף תו לית לן למילף מיניה ניתנין בזריקה כשרים בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטר לפסח אבל פסח פוטר את הזבח ובפסחים ירושלמי יד] האי טעמא אמר בה: **בשלמא לרבי ישמעאל.** דמפיק מתן פסח מדם זבחיך ישפך והאי לשון רבים דדמם וחלבם כוליה בבכור מוקי לה ובשור יא] וכשב ועז הוא דנקט לשון רבים והאי יב] נמי דקאי לשון רבים דבשרם יהיה לך דסמיך ליה אבכור שור וכבור כשב ובכור עז: **אלא לרבי יוסי הגלילי.** דאית ליה בכור יג] לשון יחיד וקרא דנקט לשון רבים משום מעשר ופסח נקט לה ומעשר ופסח פשיטא לן שאינה מתנה לכהן אלא בעלים אוכלים ליה: **מאי ובשרם.** דקא״ל רחמנא לאהרן: **ומשני אחד תם ואחד בעל מום.** כלומר לעולם לשון רבים דנקט קרא קמא לא אמינו יד] דבכורות קאי דכולן בלשון חד בכור מפיק להו ודמם וחלבם לרבות מעשר ופסח ולשון רבים דבשרם אבכור קאי ולא אשלשת מיני בכור דקרא דמיפלג דלחלבם ודמם נמי עלייהו קאי אלא אבכור דחד מינא נמי שייך למימר ובשרם אתם ובעל מום:

א) מנין לכל הדמים שטעונים מתן דם ליסוד ת״ל ודם זבחיך ישפך נפקא ליה מדרבי דתניא רבי אומר [1] והנשאר בדם ימצה א] שאין ת״ל בדם ומה ת״ל בדם לפי שלא למדנו אלא לניתנין מתן ד׳ שטעונין מתן דמים ליסוד שאר דמים מנין ת״ל והנשאר בדם ימצה שאין ת״ל בדם ומה ת״ל בדם לימד על כל הדמים שטעונין מתן דמים ליסוד ואכתי להכי הוא דאתא מיבעי ליה ג) לכדתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה א יצא ב] ת״ל ודם זבחיך ישפך סבר לה כר׳ עקיבא דאמר ג) לא זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה דתנן ג) ברך ברכת הפסח פטר את של זבח של זבח לא פטר את הפסח דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר ב לא זו פוטרת זו ולא זו פוטרת זו אכתי ג] להכי הוא דאתא מיבעי ליה לכדתניא ד) ר׳ ישמעאל אומר מתוך שנאמר [2] אך בכור שור או בכור כשב או בכור עז וגו׳ למדנו לבכור שטעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח מעשר ופסח מנין תלמוד לומר ודם זבחיך ישפך סבר לה כר׳ יוסי הגלילי ה) דתניא רבי יוסי הגלילי אומר דמו לא נאמר אלא [2] דמם חלבו לא נאמר אלא [2] חלבם לימד על ג בכור מעשר ופסח שטעון ד] מתן דמים ד ואימורין לגבי מזבח ורבי ישמעאל האי קרא מפיק ליה להכי ומפיק ליה להכי תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל בשלמא לרבי ישמעאל דמוקים לה כוליה בבכור היינו דכתיב [3] ובשרם יהיה לך אלא לרבי יוסי (א) דמוקי ליה נמי במעשר ופסח מעשר ופסח בעלים אכלי ליה מאי ובשרם יהיה לך אחד תם ואחד בעל מום

כן ולמטה מנא לן אם לא מודס זבחיך ישפך אלמא דבית הלל נמי דרשי ליה ומיהו יש לדחות ונראה לי (תוספתא) טו] דשאר זבחים ידע טו] מדלא שנה בהן לעכב אבל חטאת לא נכשיר מטעמא דלא שנה אלא פשיטא ליה דגמר חטאת חיצון מחטאת פנימי לעכב אי לא אשכחן בעלמא דמלינן למיגמר מיניה דמתנה אחת כיפר א״כ על כרחיך לב״ש בעי הכא מנין מנין דנגמר מחטאת דבעי שתי מתנות לע״ג דחטאת חמירה גילוי מילתא היא ללמוד סתום מן המפורש לאי לבית הלל מאי בעי מנין הא לא שנה לעכב ומהאי טעמא לא מלי למיבעי יהא כשרה [ט] בדיעבד בולא כלום דכפרה בכדי לא אשכחן י). ברו״ך ע״כ:

מתן דם ליסוד ת״ל ודם זבחיך ישפך. אע״ג דלא כתיב יסוד מלינו שירים שנשפכין ליסוד דכתיב בחטאת ט) ואת דמה ישפך אל יסוד המזבח: **תרי תנאי ואליבא דרבי ישמעאל.** דמאן דיליף ליה לפסח בשפיכה לית ליה פסח פוטר את הזבח ולא פליג ר׳ ישמעאל אדרבי עקיבא יח] דכיון דפסח בשפיכה מהאי קרא תו לית לן למילף מיניה ניתנין בזריקה כשרין בשפיכה ומאן דאית ליה פלוגתא לית ליה פסח בשפיכה אלא בזריקה כשלמים ומיהו פסח עיקר וזבח טפל לו הלכך אין זבח פוטר לפסח אבל פסח פוטר זבח ובפסחים ירושלמי ט) האי טעמא אמר בה כך פי׳ בקונט׳ יט] ויש תימה מסוגיא דסוף ע״פ (פסחים קכא.) גבי בירך ברכת הפסח פטר את של זבח דקאמר עלה כשתימצי לומר לדברי ר׳ ישמעאל זריקה בכלל שפיכה ולא שפיכה בכלל זריקה ולדברי ר׳ עקיבא לא שפיכה בכלל זריקה ולא זריקה בכלל שפיכה אלמא ר׳ ישמעאל אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וזריקה כ] בכלל שפיכה ועוד קשה לפירוש הקונטרס מסוגיא כא] דשמעתין דקאמר לעיל סבר לה כר׳ עקיבא ולא סבר לה כוותיה לגמרי דרבי עקיבא סבירא ליה דפסח בשפיכה ותנא דברייתא סבר בזריקה כב] ועוד כג] מאי האי דפריק סבר כר״ע דאמר פסח בשפיכה מאן דאמר פסח בשפיכה היינו מדם זבחיך ישפך דתניא כר׳ ישמעאל אומר כו׳ אם כן לא אייתר קרא למתנה אחת כיפר ע״כ ועוד קשה דאמר בפסחים פרק האשה (דף פח.) גבי חמשה שנתערבו עורות פסחיהם והא שלמים בזריקה ופסח בשפיכה ומשני מאי נפקא מינה והתניא מנין לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שילא אלמא אית ליה תרתי דפסח בשפיכה וניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה שילא ועוד מדקתני בברייתא מנין לניתנין בזריקה כו׳ מכלל דאיכא שפיכה ואי פסח בזריקה אם כן כולהו בזריקה ניתנו כד] [ועוד קשה הא אמרי׳ בספרי ט) ר׳ ישאיה אומר קודש הם למה נאמר להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו שפיכה אחת שלא שמענו להם בכל התורה כולה] ורבי יצחק אומר אין לריך שהרי כבר נאמר ודם זבחיך ישפך להביא את המעשר ואת הפסח שיטענו מתן דם ומה תלמוד לומר קודש הם כה] להביא את המעשר שיטעון הקטר חלבים שלא מלינו בכל התורה כולה משמע דרבי יאשיה שפיכה כו] דרבי יצחק קאמר ואע״ג דדריש ליה מקרא דכתיב גבי בכור כז] זריקה דלמא מלאתו מריבויא ולא כתבינהו בהדיא קדריש וכי פריך [התם אבל מנן למה נאמר ומה שאר קדשים שלא הושוו במתן דמים היינו] דאתא למעוטי חטאת דבאצבע ונראה דרבי ישמעאל (דפסחים) קסבר דפסח בשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך וכי פריך הכא כח] האי מיבעי ליה לכדתניא רבי ישמעאל אומר מתוך הוה מלי למימר דקסבר בברייתא דשפיכה מקרא אחרינא ולא מדם זבחיך אלא משום דאשכחן ברייתא דרבי יוסי הגלילי נקטה ורבינו שמואל בשם רבינו שלמה פי׳ בענין אחר האי דערבי פסחים (דף קכא.) כשתימצי לומר לדברי רבי ישמעאל זריקה בכלל שפיכה כלומר מתוך דברי רבי ישמעאל

לימד

מוסף רש"י

מנין לניתנין בזריקה וכו׳. פסח בשפיכה כנגד מזבח מן המזרק לקיר המזבח כנגד היסוד, דנפקא לן מתן דם דפסח מודם זבחיך ישפך, ושלמים כתיבה זריקה שזורק למרחוק מן המזרק למזבח, ואין מתן אלבע אלא בחטאת דכתיב בה באלבעו, אבל בכל שאר קרבנות וזרקו כתיב, וזורק כנגד הקרן עד שהדם הולך ויורד על קרן מערבי וקיר דרומי (פסחים פט.). לו: שירי דם בזריקה מרחוק דלא איכפת ליה אם נופלים שיריים על היסוד או לא, שירי דם הפסח בשפיכה בנחת כדי שיפלו על היסוד: לא שפיכה בכלל זריקה. כלומר שאם נותן פסח בזריקה ושלמים בשפיכה לא עשה כלום, וכיון דלא דמיין זה לזה כמתן דמים אין ברכת האחד פוטרת האחר: ברכת הפסח. על אכילת פסחים: של זבח. חגיגת י״ד ומברכין על אכילת שלמים (שם קכא.). ת״כ נדרים ונדבות שהקריב ערב הפסח ואוכלן בגלוי הפסח (רשב״ם שם) דמו לא נאמר אלא דמם. אלמא ת״ל אחריני נמי משתמעי: לימד על בכור מעשר ופסח. שלא מלינו לכם מתן דמים בתורה אלא כאן, וכתיב תזרוק ולא כתיב תשפוך (שם סד:).

תורה אור השלם

1. וְהִזָּה מִדַּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהַנִּשְׁאָר בַּדָּם יִמָּצֵה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא: ויקרא ה, ט
2. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח, יז
3. וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָּךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וּכְשׁוֹק הַיָּמִין לְךָ יִהְיֶה: במדבר יח, יח

עין משפט נר מצוה

ה א מיי׳ פ״ג מהל׳ פסה״מ הלכה ב:
ב [מיי׳ פ״ח מהלכות חמץ ומצה הלכה ז]:
ו ג מיי׳ פ״ה מהל׳ מעה״ק הלכה יח:
ז ד מיי׳ שם הלכה יח:

שיטה מקובצת

מתנן דם ליסוד. עיין תוס׳ לקמן דף נג ע״ב [ד״ה מן יסוד למזבח של עולם]: שנתנן בשפיכה שיצא ת״ל כו׳ ישפך. ער׳ [תוס׳] סנהדרין דף ד ע״א [ד״ה כלן]: ורבי ישמעאל האי קרא כו׳. פי׳ הקונטרס דרש מיניה לניתנין בזריקה שנתנן בשפיכה כדלעיל ...

ממתן מועט שבדמים וכיון דלא מפליג קרא לכל דמים קאמר ולא מצינו מתן מועט בשום מקום אלא מתנה אחת ... בכור דהוי בזריקה כל״ל (ש״מ): כו] בכור דהוי בזריקה דרבי יצחק כל״ל ...